

'Mijn personages zoeken naar geluk'

Zomerleugens is de mild-grimmige titel van de nieuwe Schlink; een hecht gecomponeerde, sobere verhalenbundel bevolkt door getormenteerde zielen. 'Ik lijd mee met mijn personages als ze het moeilijk hebben.'

IN DE STILLE, met boeken gevulde bovenruimte van zijn Nederlandse uitgeverij tref ik een driftig tikkende Bernhard Schlink (1944), die tussen zijn persverplichtingen door zijn correspondentie bijwerkt. Hij spreekt zoals hij schrijft: bedachtzaam, helder en zorgvuldig formulerend, elk woord wegend. Zijn vorige boek, *Het eerste weekend*, was een roman, het boek daarvoor, *De Liefdesval*, weer een verhalenbundel, net als *Zomerleugens*. Is deze afwisseling ook een zorgvuldig tot stand gekomen afweging van de schrijver?

‘Nee, dat gaat onbewust. Schrijven is voor mij een intuïtief proces, ik heb het gevoel dat de verhalen tot mij komen in plaats van dat ik ze maak of verzin. Lezers noemen mijn verhalen weleens miniatuurromans. Ik snap dat, maar ik zie mezelf die verhalen vervolgens niet uitbreiden tot romans. Ik kan niet goed uitleggen waarom. Ik denk niet veel na over mijn verhalen. Af en toe, tijdens een interview of na een lezing, dwingt een vraag me dieper over een van mijn verhalen na te denken. Maar het schrijven gaat grotendeels op gevoel. Het verhaal voelt goed, of niet.’

VEROORDEELD TOT ELKAAR

De verhalen in *Zomerleugens* zijn zeer beeldend en overzichtelijk. Vaak brengt Schlink twee karakters – geliefden, toevallige passanten, een ouder met kind – samen die tot elkaar veroordeeld lijken. Ze moeten het met elkaar zien te redden zonder dat ze elkaar begrijpen. ‘De titel van het boek slaat natuurlijk niet op het jaargetijde. Een zomerleugen is een leugen die aanvankelijk onschuldig en onschadelijk lijkt. Maar wie beter kijkt of zelfs onderdeel wordt van die leugen, ontdekt de diepere, donkere kant ervan. Ironisch genoeg is die leugen in eerste instantie bedoeld om de ander een plezier te doen of om diens gevoelens te ontzien.’ Wat opvalt, is dat vrijwel alle karakters uit het boek de behoefte hebben om de wensen van die ander in te vullen, zonder ernaar te informeren. ‘Mensen moeten leemtes invullen om het gedrag en de acties van anderen te kunnen begrijpen. Natuurlijk weten ze lang niet alles van die ander, maar ze willen ook niet voortdurend alles vragen. Zelf het plaatje afmaken, levert vaak een veel mooier beeld op dan wanneer je de ander vraagt naar de waarheid. Liever creëert men een mooie leugen die het leven wat eenvoudiger maakt.’

Achter het enigszins lieflijke etiket *Zomerleugens* schuilt een wereld vol drama. De sfeer

in het boek is claustrofobisch, drukkend en kan haast niet anders dan als troosteloos worden samengevat.

‘Dat klopt maar ten dele. Sommige verhalen kennen wel momenten van geluk. Je kunt stellen dat in de meeste verhalen de hoofdpersonages er niet in slagen voor hun problemen een oplossing te vinden die hun het grote, ultieme of definitieve geluksgevoel bezorgt. Dat wil niet zeggen dat ze tijdens de pogingen hiertoe niet af en toe gelukzalige momenten kennen.’ Toch zijn deze momenten schaars. ‘Dat is waar. Als alle verhalen in deze bundeling een gelukkig einde zouden hebben, zou ik dat heel onecht vinden. In veel gevallen zou het ook niet kunnen, althans niet zonder een haast religieuze bekering van de hoofdpersoon. Neem het verhaal over de twee schrijvers die met elkaar getrouwd zijn. Hij is heel jaloers op haar succes: hij kan niet in haar schaduw staan. Ik vind niet dat het voor hem reëel is om te zeggen: het is wel goed zo, ik geef mijn carrière eraan en loop verder braaf achter haar aan. Dat zou een te drastische ommezwaai zijn, een bekering haast. Niet onmogelijk natuurlijk, maar het komt niet vaak voor. Ik ben begaan met mijn personages. In donkere tijden, als ze het moeilijk hebben, lijd ik met ze mee. Maar ze stuiten nu eenmaal op alledaagse problemen. In werkelijkheid is het leven van de meesten een worsteling. Ze denken: als ik dit en dit en dit weet te doorstaan, dan ben ik er. Als je jong bent, denk je: na school zal het ergste wel

‘Mensen kijken naar hun problemen en denken: even volhouden, dan wordt alles beter’

achter de rug zijn. Op de universiteit denk je: als ik eenmaal ben afgestudeerd en een leuke baan heb, is het ergste wel voorbij. Als je kinderen jong zijn, denk je: het wordt allemaal rustiger als ze eenmaal ouder zijn, of het huis uit. Mensen kijken naar de problemen die ze hebben en denken: nog even volhouden, dan wordt alles beter. Dat is maar de vraag. Het zoeken stopt nooit. Voor de meesten, althans.’

Ik vraag de auteur of het hem is opgevallen hoe vaak hij twee vreemden een gesprek laat beginnen in een vliegtuig, op een vliegveld of op een vakantieadres. Met andere woorden, is de nimmer aflatende zoektocht van de mens de reden dat veel van zijn perso-

nages altijd maar onderweg zijn?

‘Ik vind dat een interessante opmerking. Het is zeker zo dat ik de behoefte om te reizen, om te vluchten, beschouw als een typisch menselijke eigenschap. Ik vind haar op een bepaalde manier vergelijkbaar met religie. Slaat zij ook niet op het christendom en de christenen, die op deze wereld rondloopt maar er niet echt deel van uitmaakt? Zij raakt ook aan de boeddhistische opvatting dat wij in ons leven voortdurend op weg zijn. Misschien komt die aandacht voor de zoektocht wel doordat ik me zelf nergens echt thuis voel. Ik ken sowieso niet veel mensen die zich ergens echt thuis voelen. Voelt u zich thuis, in Amsterdam, in deze wereld?’

WEINIG GELUKKIGE MENSEN

Ja, eerlijk gezegd wel, antwoord ik. ‘Mooi, dat is mooi. Niet veel mensen kunnen u dat nazeggen. Velen die hun leven goed op orde hebben, zijn er tegelijk van overtuigd dat er iets aan ontbreekt, dat er meer in zit. Ik ken weinig mensen die gelukkig én tevreden zijn. Ze zijn hooguit gelukkig, maar ook zoekende, hunkerend naar verandering. Wellicht zie het verkeerd. Misschien is het merendeel van de mensheid wel tevreden, net als u. Dat wens ik overigens iedereen toe.’

Hoewel veel van zijn personages zoekende zijn, ziet Schlink religie zeker niet als belangrijk thema in zijn werk. ‘Het fungeert hooguit soms als decor, als cultureel fenomeen. Mijn

waarneming, dat het zoeken een essentieel onderdeel is van het mens-zijn, wordt bevestigd door het gegeven dat ook religie raakt aan dit thema. Daarin schuilt een zekere verwantschap.’ Hoe het ook wordt genoemd, in de wereld van Schlink wordt veel gezocht en lang niet altijd gevonden. Maakt dat zijn karakters zwak, labiel? ‘Nee, dat zie ik niet zo. Het inzicht dat onderweg zijn nu eenmaal hoort bij het leven maakt ze juist doelbewust. Ze schikken zich in hun lot en proberen zich zo goed mogelijk staande te houden.’

Zomerleugens (272 p.)
Cossee, €19,90